

Η *INCOGNITA MATERIES* ΤΟΥ FREDEGISUS ΩΣ ΑΠΕΙΡΟΝ ΠΑΡ' ΑΝΑΞΙΜΑΝΔΡΩ

Ὁ διάδοχος καὶ μαθητὴς τοῦ Ἀλκουίνου ἐν τῇ Σχολῇ τῆς Tours, Fredegisus (834), ὅστις ἐν τῷ ἔργῳ αὐτοῦ *De nihilo et tenebris*¹ προσεπάθησε νὰ διδάξῃ, ὅτι τὸ μηδέν ἦτοι ἡ ἄγνωστος αὐτὴ ὕλη, ἡ *incognita materies*, δὲν εἶναι ἀρνητικὸν τι στοιχεῖον, ὡς οἱ πλεῖστοι φιλόσοφοι ἐπίστευον, δηλαδὴ τὸ ἀντίθετον τοῦ εἶναι, τὸ μὴ ὄν, ἐκ τοῦ ὁποίου εἶναι ἀδύνατον νὰ προέλθῃ τί, ἀλλ' ἀντιθέτως, ὅτι τοῦτο εἶναι ὄν καὶ ἐπομένως ἔχει πραγματικότητα διότι, ὡς γνωστόν, πᾶν ὄνομα δηλοῖ καὶ προσαγορεύει τι, ἀλλὰ τὸ τι θὰ πρέπη νὰ ἀναφέρεται εἰς τι ὄν. Διὰ τοῦ ἀπλοῦ αὐτοῦ συλλογισμοῦ παράγει ὁ Fredegisus ἐκ τοῦ μηδενὸς τὰ πάντα· περιττὸν νομίζω νὰ τονίσω τὴν πανθεϊστικὴν χροιάν, ἣν λαμβάνει ἡ διδασκαλία αὕτη· διότι ὁ Θεός, ἦτοι τὸ μηδέν κατ' αὐτόν, ἐκχεῖται εἰς τὰ ὑπόλοιπα ὄντα, ὡς οἱ Νεοπλατωνικοὶ ἐδόξαζον.

Ὁ Fredegisus φαίνεται ὅτι κατέληξε εἰς τὸ νὰ ὀνομάσῃ τὴν ἄγνωστον ταύτην ὕλην, τὴν *incognita materies*, διὰ τοῦ μηδενὸς, ἵνα ἀποφύγῃ δυσκολίας δογματικῆς φύσεως. Ἀλλὰ θὰ ἡδύνατο νὰ δικαιώσῃ τις τὰς ἡμετέρας σκέψεις, ἐὰν προσέξῃ τοὺς συλλογισμοὺς, τοὺς ὁποίους χρησιμοποιεῖ διὰ νὰ χαρακτηρίσῃ τὴν ἔννοιαν τοῦ ἀνωτάτου ὄντος, τοῦ Θείου, εἰς σύγχρονος τοῦ Fredegisus, φιλόσοφος Ἰωάννης ὁ Scotus (810-877)· λέγει λοιπὸν οὗτος ἐν *Divisione natura* (ιδεὲ Migne, τόμ. 122), ὅτι δὲν δύναται τις νὰ κατηγορήσῃ τὸ Θεῖον, ἀποδίδων εἰς αὐτὸ διάφορα κατηγορήματα, διότι τοῦτο εἶναι πέραν παντὸς κατηγορήματος, ἦτοι ἄνευ διορισμοῦ καὶ μὴ ἐπιδεχόμενον οὐδεμίαν μορφήν (ἐνθ. ἀνωτ., 2, 1), ἀλλὰ τὸ ἄνευ διορισμοῦ ἀποβαίνει συγχρόνως καὶ ἀπρόσιτον εἰς τὴν ἡμετέραν διάνοιαν καὶ τὸ μόνον ἴσως κατηγορήμα, εἰς ὃ δύναται τις νὰ προσφύγῃ εἶναι ἡ ἔννοια τοῦ μηδενὸς: «Dum vero (divina bonitas) incomprehensibilis intelligitur, per excellentiam nihilum non immerito vocitatur» (ἐνθ. ἀνωτ., 3, 19). Εἰκάζω λοιπὸν, ὅτι ὁ Fredegisus ἀπονέμων τὴν ἔννοιαν τοῦ μηδενὸς εἰς τὸ Θεῖον ἐξέφραζε τοὺς συλλογισμοὺς τοῦ Ἰωάννου τοῦ Scotus, διότι ἡ ἀνωτέρω ἔννοια ἐνέχει μὲν τὸ ὄν, ὡς οὗτος ἐδίδασκε, πλὴν ὅμως οὐδὲν αὕτη ἐξέφραζεν, ἵνα μειώσῃ τοῦτο.

Ὁ Ἀναξίμανδρος (610-537), ἵνα ἀποφύγῃ καὶ προσδώσῃ ὠρισμένον χα-

1. Ἰδεὲ ἐν *Patrologia Latina* (Migne), σσ. 104, 159 κ. ἐξ., ὡς καὶ E. DUMMLER, ἐν *Monum. Germaniae hist.* 2, σσ. 552 κ. ἐξ.

ρακτηρισμόν εἰς τὴν οὐσίαν τοῦ παντός ἀπεκάλεσεν οὗτος ταύτην διὰ τῆς ἔννοιαι τοῦ ἀπείρου, ἥτοι τοῦ ἀορίστου, τοῦ ἀπροσδιορίστου: «λέγει δ' αὐτὴν μήτε ὕδωρ μήτε ἄλλο τὶ τῶν καλουμένων εἶναι στοιχείων, ἀλλ' ἑτέραν τινὰ φύσιν ἄπειρον...» (ΣΙΜΠΛ., *Φυσ.*, 24, 13).

Διὰ τῆς ἔννοιαι τοῦ ἀπείρου, ἣν ἀποδίδει εἰς τὸ πρωταρχικὸν αὐτοῦ ὃν ὁ Ἀναξίμανδρος, δημιουργεῖ τὴν *incognita materies* τοῦ Fredegisus καὶ διαφυλάττει ἐπομένως τὴν ἔννοιαν τῆς κοσμογόνου αὐτοῦ ἀρχῆς ἀπὸ παντός κατηγορήματος.

Ὁ Fredegisus διὰ τῆς ἔννοιαι τοῦ μηδενός, ἣν προσδίδει εἰς τὴν κοσμογόνον αὐτοῦ ἀρχήν, σώζει τὸ Θεῖον ἀπὸ τυχόν κατηγορήματα, διότι τοῦτο εἶναι ἐπέκεινα ἐκείνων.

A. N. ΖΟΥΜΠΟΣ
(Ἀθῆναι)

DIE *INCOGNITA MATERIES* DES FREDEGISUS ALS *APIPON* BEI ANAXIMANDER

Die zwei Philosophen Fredegisus und Anaximander drücken dieselben Ansichten für den Begriff über κοσμογόνος Ἀρχή aus.

A. N. ZOUMPOS